

Увод у теорију књижевности 1 и 2

Проф. др Биљана Дојчиновић

Први део

Увод: Књижевност и теорија књижевности

1. Књижевност и теорија књижевности:

Књижевност, литература, поезија, песништво; Теорија/естетика; Књижевна теорија; Књижевна историја; књижевна критика; Реторика; Поетика (поетика уопште; дескриптивна, нормативна, експлицитна, имплицитна, поетика једног правца...);

Компаративна (упоредна) књижевност, општа (светска) књижевност

Литература: Увод, Кајзер стр. 7-22.

Шира: Зоран Константиновић, «Теорија књижевности» и «књижевне теорије».

Разматрање са становишта компаратисте, *Књижевне теорије XX века*, Институт за књижевност и уметност, уредник др Милослав Шутић, Београд 2004, стр. 19-44.

Ворен и Велек, *Теорија књижевности*, Нолит.

Правци проучавања књижевности

2. **Античке поетике:** Платон, Аристотел и Хорације (мимезис, Аристотелова дефиниција трагедије, појам катарзе, саставни делови трагедије, драмска јединства, однос епа и трагедије)

Лектира: Софокле, *Цар Едип*

Одломци из следећих дела: Платон, *Држава*, (Десета књига); Аристотел, *Поетика*; Хорације, *О песничком умећу*

Литература: Шкроб, Зденко Основни појмови поетике (у повијесном слиједу), *Увод у књижевност*, Знање, Загреб, 1969, стр. 221-248.

Шира: Књижевне теорије у Антици, М. Бекер, *Повијест књижевних теорија*, СН Либер, Загреб, 1979.

3. **Византијско поимање књижевности** (византијска химнографија у светлу виз. поимања књижевности)

Лектира:

Литература:

3. **Поетике хуманизма и ренесансе:** Фракасторо, Скалиђеро, Каstellветро (појмови мимезиса, катарзе, драмских јединства, еп и трагедија)

Лектира: одломци према прир. Ј. Христић

Шкроб, Зденко Основни појмови поетике (у повијесном слиједу), *Увод у књижевност*, Знање, Загреб, 1969, стр. 221-248.

Шира: М. Пантић, ур. *Поетика хуманизма и ренесансе*, I-II.

4. **Класицизам:** Боало (питање надахнућа, књижевних родова и одлике класицистичке поетике); сукоб старих и модерних – Ш. Перо и Н. Боало.

Лектира: одломци према прир. Ј. Христић

Шкроб, Зденко Основни појмови поетике (у повијесном слиједу), *Увод у књижевност*, Знање, Загреб, 1969, стр. 221-248.

Шира: С. Витановић: *Поетика Н. Боалоа и француски класицизам*

5. *Предромантизам и романтичарске поетике:* Русо, Sturm und Drang, романтизам у Немачкој, Енглеској и Француској

Лектира: одломци из текстова Шлегела, Вордсворта, Шелија, Колрица

Литература: М. Бекер, Романтизам и касније, *Повијест књижевних теорија*, СН Либер, Загреб, 1979, стр. 209-239.

6. *Поетике реализма и натурализма, књижевно-историјски позитивизам, ларпурлартизам, симболизам*

Лектира: Зола, Експериментални роман

Литература: М. Солар, Позитивизам и критика позитивизма, 209-212.

М. Бекер, Романтизам и касније, *Повијест књижевних теорија*, СН Либер, Загреб, 1979, стр. 209-239.

7. *Авангардни правци двадесетог века и школе иманентне анализе:* Руски формализам (онеобичење, разлика фабуле и сижеа) и Нова критика у Енглеској и Америци (помно читање)

Литература: М. Солар, Руски формалисти, 212; Нова критика у Енглеској и Америци 217-220.

8. *Структурализам* (лингвистичке премисе – Сосир, књижевнотеоријски исходи – наратологија /Женет/); *семиотика*

Литература: М. Солар, Структурализам, стр. 230-235.

М. Бекер,

9. *Феноменолошки приступ књ.ум. делу, психоаналитичка и архетипска критика, деконструкција, теорија рода*

Литература:

М. Солар, Психоаналитичка и архетипска књижевна критика, 223-226; Утјецаји феноменологије и егзистенцијализма, стр. 226.

М. Бекер, Постструктурализам у сувременој америчкој критици, *Сувремене књижевне теорије*, Загреб, 1986, стр. 57-74.

Шира литература: Новица Милић, *ABC dekonstrukcije* Народна књига, Београд, 1998.

Други део

Увод: Појам текста, проучавање и издавање текста

1. *Појам текста и приступ тексту; филолошка критика* (текст, контекст, хипертекст, хипермедија, фуснота, библиографија, дигитална издања);

Филологија, (појмови: атрибуција, атетеза, аутограф, критичко издање, факсимилско издање, дипломатско издање, editio princeps, издање последње руке)

Литература: В. Кајзер, 25-58.

Класификација књижевности

2. Класификације књижевности; Књижевни родови и врсте - лирика

- a. лирске врсте;
- b. лирско-епске врсте /балада, романса и поема/)

3. Књижевни родови и врсте - епика

- c. Епске врсте
- d. Еп и врсте епа; еп и епска песма
- e. Легенда, бајка и мит
- f. Басна
- g. Шаљива прича, анегдота и приповетка
- h. Новела
- i. Роман (врсте романа, видови приповедања, унутрашњи монолог, роман *тока свести*)
- j. Тип и лик у књижевном делу
- k. Прототип

4. Књижевни родови и врсте - драма

- l. Структура драмског текста
- m. Монолог, дијалог, полилог
- n. Солилоквиј
- o. Драмске врсте
- p. Порекло и основне одлике трагедије
- q. Основне одлике и врсте комедије
- r. Драма у ужем смислу

Елементи стила

5. *Појам стила*; нормативна и дескриптивна стилистика; стилистичка критика;

6. *Књижевни језик и језик књижевног дела*

- a. Архаизми
- b. Неологизми
- c. Варваризми
- d. Дијалектизми

7. *Стилске фигуре*

- a. Игра речима (каламбур)
- b. Таутологија
- c. Полисиндет и асиндет
- d. Градација
- e. Инверзија
- f. Елипса
- g. Апострофа
- h.
- i. Епитет
- j. Перифраза
- k. Еуфемизам
- l. Поређење или компарација
- m. Словенска антитеза

- n. Хипербола
- o. Алузија
- p. Персонификација
- q. Асонанца и алитерација
- r. Ономатопеја
- 8. *Стилске фигуре – тропи* и књижевни поступци**
- s. Метафора
- t. Метонимија
- u. Синегдоха
- v. Иронија
- w. Синестезија
- x. Реторско питање
- y. Парадокс
- z. Алегорија и симбол

Проучавање стиха

9. Проучавање стиха: Појам и природа стиха: ритам, стопе, риме

- a. Еуфонија
- b. Појам *ритма*
- c. Метрика (версификација)
- d. Рашлањавање стиха: слог, стопа, акценатска целина
- e. Појам *метра*
- f. Цезура
- g. Системи версификације: квантитативна, силабичка, силабичко-тонска и тонска
- h. Појам *стопе*: трохеј, јамб, дактил, амфибрах, анапест, спондеј и пирих
- i. Ритам и фактори ритма
- j. Метричке константе и ритмичке тенденције
- k. строфа
- l. Опкорачење (анжамбман)
- m. Рефрен
- n. Рима или слик
- o. Врсте риме
- p. Бланкверс (бели стих)

10. Стални облици стихова и строфа

- q. Хексаметар
- r. Александринац
- s. Ендекасилабо
- t. Епски или јуначки десетерац
- u. Елегијски дистих
- v. Терцет
- w. Катрен
- x. Сонет
- y. Сонетни венац
- z. Слободни стих

Литература за други део, предавања 2-10, одговарајућа поглавља из Иво Тартаља, *Теорија књижевности* и *Увод у књижевност*, прир. Шкроб и Стамаћ, Загреб, 1986.

1. Иво Тартаља, *Теорија књижевности*, Београд, 1998. и даље
2. Миливој Солар, *Теорија књижевности*, Загреб, 1976.
3. *Увод у књижевност*, прир. Шкроб и Стамаћ, Загреб, 1986.
4. М. Бекер, *Повијест књижевних теорија*, СН Либер, Загреб, 1979.
5. М. Бекер, *Сувремене књижевне теорије*, Загреб, 1986
4. В. Кајзер, *Лезичко уметничко дело*, Београд, 1965.
5. *Речник књижевних термина*, Институт за књижевност и уметност, Нолит, Београд, 1985.

Увод у теорију књижевности

Први део

Увод: Књижевност и теорија књижевности

1. Књижевност и теорија књижевности:

Правци проучавања књижевности

2. ***Античке поетике:*** Платон, Аристотел и Хорације
3. ***Византијско поимање књижевности*** (византијска химнографија у светлу виз. поимања књижевности)
4. ***Поетике хуманизма и ренесансе:*** Фракасторо, Скалиђеро, Каstellветро
5. ***Класицизам:*** Боало.
6. ***Предромантизам и романтичарске поетике***
7. ***Поетике реализма и натурализма, књижевно-историјски позитивизам, ларпурлартизам, симболизам***
8. ***Авангардни правци двадесетог века и школе иманентне анализе***
9. ***Структурализам и семиотика***
10. ***Феноменолошки приступ књ.ум. делу, психоаналитичка и архетипска критика, деконструкција, теорија рода***

Други део

Увод: Појам текста, проучавање и издавање текста

1. Појам текста и приступ тексту; филолошка критика

Класификације књижевности

2. Класификације књижевности; Књижевни родови и врсте - лирика

3. Књижевни родови и врсте - епика

4. Књижевни родови и врсте - драма

Елементи стила

5. Појам стила;

6. Књижевни језик и језик књижевног дела

7. Стилске фигуре

8. Стилске фигуре – тропи

Проучавање стиха

9. Проучавање стиха: Појам и природа стиха: ритам, стопе, риме

10. Стални облици стихова и строфа